

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ТЕОРІЇ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ»

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Освітньо-професійна програма	«Психологія»
Факультет	Педагогічний
Кафедра	Психології
Семестр	I
Кількість кредитів	4
Мова викладання	українська

Викладач	к.психол.н., доц. Михальчук Юлія Олександрівна
Контактна інформація	yulimik@ukr.net

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	Навчальна дисципліна «Теорії розвитку особистості» буде корисна майбутнім психологам, які прагнуть всебічного наукового розуміння закономірностей, механізмів, факторів і етапів розвитку особистості, допоможе знайти відповіді на питання про розвиток особистості, ознайомлюючись із різноманітними світовими теоріями в цій галузі. Основними перевагами дисципліни є теоретична спрямованість, що полягає у вивченні психодинамічного напрямку в теорії особистості З.Фрейда; аналітичної психології К.Юнга; соціокультурної теорії К.Хорні; гуманістичної теорії Е.Фромма; ЕГО-психології Е. Еріксона; гуманістичної теорії особистості А. Маслоу; феноменологічної теорії К.Роджерса; теорії оперантного навчання Б.Ф.Скіннера; теорії соціального навчання Дж.Роттера; теорії об'єктних стосунків; структури особистості та типів організації характерів.
Мета та цілі	Мета: надати здобувачам вищої освіти всебічне наукове розуміння закономірностей, механізмів, факторів і етапів розвитку особистості та включає вивчення ключових психологічних теорій розвитку і сприяє вдосконаленню навичок аналізу процесу становлення особистості. Завдання дисципліни полягають у засвоєнні теорій розвитку особистості як самостійної галузі психологічних знань, що займається вивченням психічних властивостей людини як цілісного утворення, як певної системи психічних якостей, що має відповідну структуру, внутрішні зв'язки, характеризується індивідуальністю та взаємопов'язана з навколишнім природним і соціальним середовищем.
Результати	Майбутні психологи повинні: розуміти самостійні аспекти поведінки

навчання	людини: структуру, мотивацію, розвиток, психопатологію, психічне здоров'я та зміни поведінки особистості за допомогою терапевтичного впливу; пояснити та передбачити поведінку людини, відповідаючи на питання: який характер головних джерел розвитку особистості – вроджений чи набутий?; який віковий період найбільш важливий для формування особистості?; які процеси є домінуючими в структурі особистості – свідомі (раціональні) або несвідомі (іраціональні)?; володіє особистість свободою волі і якою мірою людина виконує роль над своєю поведінкою?; чи є особистий (внутрішній світ людини суб'єктивним або внутрішній світ об'єктивний і може бути виявлений за допомогою об'єктивних методів? Знання, здобуті при вивченні курсу є підґрунтям для подальшої поглибленої фахової спеціалізації практичних психологів. Розвиток професійного мислення майбутнього психолога; використання отриманих знань для подальшого саморозвитку.
Soft skills:	Розвиток «гнучких навичок» - soft skills: навичок комунікації, аналіз та інтерпретація психологічних творів, кейсів, творчих завдань, здатність брати на себе відповідальність і працювати в критичних умовах, вміння злагоджувати конфлікти, працювати в команді, управляти своїм часом, розуміння важливості зворотного зв'язку / допомоги від колег, здатність логічно і системно мислити, креативність та інше)
Пререквізити	Базові знання з психологічних дисциплін

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	План, короткі тези	Завдання	Бали
Змістовий модуль 1. Теорії особистості			
Тема 1. Особистість та індивідуальність	Співвідношення понять «людина», «індивід», «особистість», «суб'єкт», «індивідуальність». Особистість як результат взаємодії біологічних передумов і соціального середовища. Принцип системності, розвитку, детермінізму, єдності свідомості, діяльності та поведінки, активності, взаємозв'язку особистості та соціального середовища, індивідуального підходу в психології особистості. Проблема структури особистості.	Експрес опитування, підготовка тестів, презентація «Особистість». Кейси / творчі завдання: 1) «У чому моя неповторність?» Створити символічний «профіль індивідуальності», у якому відобразити 7–10 характеристик, що роблять особистість неповторною: особливості мислення, інтереси, здібності, цінності, життєвий досвід, способи взаємодії з людьми, значущі цілі тощо. Завершити роботу коротким висновком: «Моя індивідуальність проявляється в...»; 2) «Одна ситуація — різні особистості». Запропонувати одну життєву ситуацію, наприклад: необхідність виступити перед аудиторією, отримання критичного зауваження або необхідність прийняти складне рішення.	4

		Описати, як у цій самій ситуації можуть поводитися три різні людини з різними рисами, цінностями, мотивами та життєвим досвідом. Пояснити, як індивідуально-психологічні особливості впливають на поведінку; 3) «Чи можна змінити особистість?» Провести міні-дискусію на проблемне питання: «Особистість більше визначається її природними особливостями чи життєвим досвідом?» Студенти працюють у малих групах, аргументують різні позиції та наприкінці формулюють спільний висновок про взаємодію біологічних передумов, соціального середовища, діяльності, виховання та власної активності людини у формуванні особистості й індивідуальності.	
Тема 2. Психодинамічний напрямок в теорії особистості З.Фрейда	Історичні та наукові передумови формування психоаналізу наприкінці XIX – на початку XX століття. Розуміння особистості як динамічної системи. Концепція несвідомого у психоаналізі. Топографічна модель психіки. Рання модель психічного апарату З. Фрейда. Структурна модель особистості: Воно, Я та Над-Я. Потяги та принцип задоволення. Принцип реальності та функції Я. Над-Я. Психологічний конфлікт. Механізми психологічного захисту. Витіснення як базовий психоаналітичний механізм. Сублимація та конструктивна трансформація потягів. Розвиток особистості в психоаналітичній теорії. Психосексуальні стадії. Методи психоаналітичного дослідження особистості. Вільні асоціації, аналіз сновидінь, аналіз перенесення, інтерпретація та дослідження опору в психоаналізі. Перенесення та	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, презентація: «Особистість З. Фрейда», сформувати словник понять / термінів З. Фрейда (мінімум 15), презентація: «Фази та особливості розвитку особистості», «Тріб-теорія або теорія драйвів», складання таблиці з характеристиками фаз сепарації-індивідуації. Кейси / творчі завдання: 1) «Внутрішній діалог: Воно – Я – Над-Я». Студентам пропонується ситуація, у якій людина має здійснити складний вибір. Необхідно представити цю ситуацію у формі діалогу між «Воно», «Я» та «Над-Я», показавши, як кожна структура аргументує свою позицію. Після виконання завдання пояснити, як «Я» може узгодити суперечливі вимоги; 2) «Психоаналіз: можливості та межі» Організувати міні-дискусію за питанням: «Чи можна пояснити	8

	контрперенесення у психоаналітичній взаємодії. Значення психодинамічної теорії З. Фрейда для сучасної психології.	поведінку людини переважно через несвідомі процеси?» Одна група готує аргументи на користь психодинамічного пояснення поведінки, інша — аргументи на користь необхідності врахування свідомих процесів, соціального середовища, навчання та когнітивних чинників. Завершити роботу спільним висновком про комплексність сучасного розуміння особистості.	
Тема 3. Аналітична психологія К.Юнга	Передумови виникнення аналітичної психології К. Юнга. Розуміння психіки. Центральні поняття аналітичної психології: свідомість, особисте й колективне несвідоме, архетипи, символи, Его, Персона, Тінь, Аніма, Анімус, Самість та індивідуація. Структура психіки за К. Юнгом. Поняття архетипу як базової психічної структури. Архетипи Матері, Героя, Мудреця, Дитини, Тіні, Персони та інші образи. Персона як соціальна сторона особистості. Тінь як аспект несвідомого. Аніма та Анімус як несвідомі образи та психологічні характеристики, пов'язані з протилежною щодо свідомої гендерної ідентичності сферою психіки. Самість як архетип цілісності. Взаємодія свідомих і несвідомих процесів. Психологічні типи К. Юнга. Інтроверсія та екстраверсія. Символ як форма взаємодії свідомого та несвідомого. Сновидіння в аналітичній психології	Експрес опитування, складання термінологічного словника, К.Юнг як послідовник З.Фрейда. Психологічне есе: «Що відрізняє психоаналіз К.Юнга від теорії З.Фрейда». Психологічне есе: «Архетипи колективного несвідомого». Кейси/творчі завдання: 1) «Одна ситуація — чотири психологічні функції». Запропонуйте життєву ситуацію, у якій людині потрібно прийняти рішення. Опишіть, як цю ситуацію можна було б розглядати через чотири функції К. Юнга: мислення, почуття, відчуття та інтуїцію. Порівняйте отримані способи сприймання ситуації та визначте, які переваги й обмеження має кожен із них; 2) «Шлях індивідуації». Створіть символічну «карту шляху» героя, який поступово приходить до більшого розуміння себе. На різних етапах позначте зустріч із Персоною, усвідомлення Тіні, взаємодію зі своїми внутрішніми суперечностями, переосмислення цінностей та наближення до цілісності. Наприкінці поясніть, як цей сюжет відображає юнгіанське розуміння індивідуації.	4
Тема 4. Соціокультурна теорія К.Хорні	Передумови формування соціокультурної теорії К. Хорні. Аналіз критичного переосмислення Хорні класичного психоаналізу. Предмет і основні положення	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, презентація «Базальна тривога як причина неврозів». Аналіз твору Стерна Д. Н.	4

	теорії К. Хорні. Розуміння особистості. Критика К. Хорні класичного психоаналізу. Аналіз відмінності між поглядами К. Хорні та З. Фрейда. Роль культури у формуванні особистості. Дитинство та значення ранніх міжособистісних відносин. Базова ворожість і її взаємозв'язок із базовою тривогою. Невротичні потреби як стійкі способи отримання безпеки та зменшення тривоги, які стають надмірними, ригідними або суперечать реальним потребам особистості. Внутрішній конфлікт і суперечливі стратегії поведінки. Ідеалізований образ себе. Реальне Я та ідеалізоване Я. Психологічно здорова особистість у теорії К. Хорні. Соціокультурна теорія К. Хорні та психологічне консультування. Значення та критика теорії К. Хорні	«Щоденник немовля: що бачить, відчуває та переживає ваш малюк». Кейси / творчі завдання: 1) «Три шляхи подолання тривоги». Студентам пропонується одна проблемна ситуація, наприклад: новий колектив, конфлікт із близькою людиною або страх критики. Необхідно показати три варіанти реагування відповідно до К. Хорні: «рух до людей», «рух проти людей», «рух від людей». Для кожного варіанта визначити можливі переваги, ризики та наслідки; 2) «Тиранія повинностей». Створіть список із 10 типових внутрішніх установок у формі «Я повинен/повинна...», «Я маю...», «Я не маю права...». Після цього трансформуйте їх у більш реалістичні та гнучкі формулювання, які враховують власні потреби, можливості та обмеження. Наприкінці поясніть, як надмірні вимоги до себе можуть впливати на самоставлення.	
Тема 5. Гуманістична теорія Е.Фромма	Передумови виникнення гуманістичної теорії Е. Фромма. Предмет і основні положення гуманістичної концепції Е. Фромма. Відмінність поглядів Е. Фромма від класичного психоаналізу. Екзистенційна ситуація людини. Дихотомії людського існування. Потреба у зв'язку з іншими людьми: значення міжособистісних зв'язків для психологічного розвитку. Потреба у трансценденції: розгляд прагнення людини виходити за межі пасивного існування та бути творцем власного життя. Потреба в укоріненості. Потреба в ідентичності: розгляд прагнення людини усвідомлювати власну неповторність, відповідати на запитання «Хто я?» та відчувати	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, Психологічне есе: «Екзистенційні потреби людини». Творче завдання: «Формула продуктивної особистості». На основі концепції Е. Фромма створіть власну модель продуктивної особистості. Визначте 7–10 характеристик, які, на вашу думку, мають бути представлені в такій моделі: свобода, відповідальність, любов, творчість, самостійність, повага, критичне мислення, продуктивна діяльність тощо. Представте модель у вигляді схеми, постера або інтелект-карти.	4

	безперервність власного існування. Потреба в орієнтації та системі цінностей. Свобода як центральна проблема особистості. Суперечливий характер свободи. «Втеча від свободи». Любов у гуманістичній концепції Е. Фромма.		
Тема 6. ЕГО-психологія Е. Еріксона	Передумови виникнення его-психології Е. Еріксона. Предмет і основні положення его-психології. Розуміння особистості як такої, що формується протягом усього життя в процесі взаємодії індивідуальних можливостей і соціального середовища. Его як центральна структура особистості. Принцип епігенетичного розвитку Е. Еріксона. Психосоціальний підхід до розвитку особистості: взаємодія психологічних і соціальних чинників розвитку. Поняття психосоціальної кризи як важливого переходу, під час якого людина стикається з новими вимогами та необхідністю розв'язати певне психологічне й соціальне завдання. Позитивний і негативний полюси психосоціальних криз. Аналіз стадій через взаємодію двох протилежних тенденцій (довіра — недовіра, автономія — сором і сумнів, ініціатива — провина). Поняття его-ідентичності. Криза ідентичності. Ідентичність і соціальні ролі. Значення теорії Е. Еріксона для психології розвитку. Критика теорії Е. Еріксона.	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, презентація «Психосоціальні стадії розвитку особистості». Кейси / творчі завдання: 1) «Життєвий маршрут за Е. Еріксоном». Створіть схематичну карту життєвого шляху умовної людини від народження до старості. Для кожного з восьми етапів позначте основну психосоціальну кризу, можливі труднощі та позитивний результат її конструктивного розв'язання; 2) «Одна ситуація — різний вік». Запропонуйте одну життєву подію, наприклад зміну навчального закладу, переїзд або втрату звичного соціального оточення. Покажіть, як одна й та сама ситуація може переживатися людиною на різних стадіях розвитку за Е. Еріксоном. Визначте, яка психосоціальна потреба може виходити на перший план на кожному етапі.	4
Тема 7. Гуманістична теорія особистості А. Маслоу	Передумови виникнення гуманістичної теорії А. Маслоу. Предмет і основні положення теорії. Цілісний підхід до особистості. Потреба як центральна категорія теорії як стан внутрішньої необхідності,	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, презентація «Ієрархія потреб А. Маслоу», сутність самоактуалізації. Кейси / творчі завдання: 1) «Піраміда моїх потреб». Студентам	4

	який спонукає людину до певної активності. Ієрархія потреб А. Маслоу (фізіологічні потреби; потреба в безпеці; потреби в любові, приналежності та стосунках; потреби у повазі та визнанні; потреба в самоактуалізації). Самоактуалізація як прагнення людини максимально реалізувати власні можливості, здібності, творчий потенціал і внутрішні ресурси. Дефіцитарні та буттєві потреби. Мотивація дефіциту і мотивація розвитку. Самоактуалізована особистість. Творчість у теорії Маслоу. Особистість і свобода вибору. Практичне значення теорії Маслоу. Значення теорії А. Маслоу для психології особистості.	пропонується створити власну модель актуальних потреб, розмістивши їх не обов'язково за класичною схемою Маслоу, а за власною суб'єктивною значущістю. Після цього потрібно пояснити, чому певні потреби опинилися на відповідних позиціях; 2) «Портрет самоактуалізованої особистості». Створити психологічний портрет людини, яку можна умовно назвати самоактуалізованою. Студенти визначають її цінності, ставлення до себе, інших людей, праці, творчості, труднощів і життєвого вибору. Після презентації група визначає, які характеристики впливають безпосередньо з теорії Маслоу, а які є сучасною інтерпретацією.	
Тема 8. Феноменологічн а теорія К.Роджерса	К. Роджерс як представник гуманістичної психології. Основні положення теорії К. Роджерса. Поняття організму в теорії Роджерса. Тенденція актуалізації та самозбереження. Феноменологічне поле як суб'єктивний світ людини. Виникнення «Я», формування усвідомлення: «я існую»; «це мої переживання»; «це мої якості»; «це мої стосунки»; «це мої можливості»; «це те, ким я хочу бути». Поняття «Я-концепції» як організована система уявлень людини про саму себе, свої якості, можливості, цінності, стосунки та власне місце у світі. Структура «Я-концепції». Реальне та ідеальне «Я». Конгруентність як відповідність між різними аспектами досвіду людини — тим, що вона переживає, усвідомлює, виражає та тим, як уявляє себе. Неконгруентність як переживання людини, що суперечить її уявленню про себе або вона не може прийняти	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, презентація «Я-концепція К.Роджерса». Кейси / творчі завдання: 1) «Моя Я-концепція: три дзеркала». Студент створює три короткі описи: «Я, яким/якою я себе бачу»; «Я, яким/якою мене можуть бачити інші»; «Я, яким/якою я хотів/хотіла б стати». Після цього необхідно визначити, де ці образи збігаються, а де відрізняються, та проаналізувати, які зовнішні оцінки могли вплинути на формування уявлення про себе; 2) «Діалог двох Я». Скласти короткий діалог між реальним «Я» та ідеальним «Я» людини, яка переживає певну життєву ситуацію. Завдання — продовжити діалог так, щоб він завершився не самозвинуваченням, а більш реалістичним та конгруентним ставленням до себе.	4

	певний досвід як частину себе. Безумовне позитивне прийняття. Потреба у позитивному ставленні до себе. Розвиток «Я-концепції». «Я-концепція» та соціальне оточення. Відчуття свободи. Основні характеристики повноцінно функціонуючої людини. Значення теорії Роджерса для психологічного консультування.		
Тема 9. Теорія оперантного навчіння Б.Ф.Скіннера	Ф. Скіннер та місце теорії оперантного навчіння в психології. Основні положення біхевіоризму Поняття навчіння як процес, у результаті якого досвід взаємодії із середовищем призводить до відносно стійких змін поведінки. Респондентна та оперантна поведінка. Підкріплення як центральний механізм навчіння та наслідок поведінки, який підвищує ймовірність її повторення. Позитивне підкріплення. Негативне підкріплення. Покарання в теорії оперантного навчіння як наслідок, який зменшує ймовірність повторення певної поведінки. Відмінність між підкріпленням і покаранням. Формування поведінки. Постійне та переривчасте підкріплення. Згасання поведінки. Трикомпонентна модель поведінкового аналізу. Обмеження та критика теорії.	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів. Презентація «Позитивне та негативне підкріплення Б.Ф. Скіннера». Кейси / творчі завдання: 1) «Поведінковий детектив». Студентам пропонується ситуація: студент постійно відкладає виконання навчального завдання до останнього дня. Необхідно визначити: що передує поведінці; у чому полягає конкретна поведінка; які наслідки вона має; що може підтримувати її повторення; які зміни в середовищі могли б сприяти формуванню іншої поведінки; 2) «Підкріплення чи покарання?» Студентам пропонується 10 коротких прикладів із навчання, сімейного спілкування та професійної діяльності. Для кожного випадку потрібно визначити: позитивне підкріплення; негативне підкріплення; позитивне покарання; негативне покарання; або відсутність достатніх підстав для такого визначення. Особливе завдання — пояснити, чому негативне підкріплення не є покаранням.	4
Тема 10. Теорія соціального навчіння Дж.Роттера	Дж. Роттер та місце його теорії в психології особистості. Теорія соціального навчіння. Соціальний характер навчіння. Поведінка як результат взаємодії особистості та ситуації. Основні	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, презентація «Інтернальний та екстернальний локуси контролю за Дж.Роттером». Кейси / творчі	4

	поняття теорії: поведінковий потенціал; очікування; цінність підкріплення; психологічна ситуація; локус контролю; узагальнені очікування; підкріплення; свобода руху; потреба. Поведінковий потенціал. Очікування. Специфічні та узагальнені очікування. Цінність підкріплення як суб'єктивна значущість певного результату для людини. Взаємодія очікування та цінності підкріплення. Психологічна ситуація. Підкріплення як результат поведінки, який впливає на ймовірність її повторення. Потреби в теорії Роттера. Свобода руху. Локус контролю. Соціальне середовище та розвиток особистості. Особистість як система очікувань. Взаємодія особистості та ситуації. Узагальнені очікування та індивідуальні відмінності. Теорія Роттера та проблема наочіння.	завдання: 1) «Хто керує результатом?» Студентам пропонуються життєві ситуації: низька оцінка на іспиті; успішний виступ; конфлікт із другом; невдале працевлаштування; успішне завершення складного проєкту. Для кожної ситуації необхідно сформулювати два пояснення: з переважно внутрішнім локусом контролю; з переважно зовнішнім локусом контролю. Після цього визначити, які чинники в кожній ситуації реально перебували під контролем людини, а які — ні; 2) «Очікування визначає поведінку». Створити персонажа, який отримав однакове завдання з іншими студентами, але поводить інакше.	
Тема 11. Теорія об'єктних стосунків.	Основна ідея теорії об'єктних стосунків. Внутрішні репрезентації стосунків. Від теорії об'єктних стосунків до теорії прив'язаності Джона Боулбі та формування теорії прив'язаності. Біологічна основа прив'язаності. «Безпечна база», «безпечна гавань». Прив'язаність і дослідницька активність. Внутрішні робочі моделі. Внутрішня модель себе. Внутрішня модель інших. Внутрішні робочі моделі як основа подальших стосунків. Етапи розвитку прив'язаності. Типи прив'язаностей: надійна, унікаюча прив'язаність, мбівалентна / резистентна, дезорганізована. Прив'язаність і розвиток емоційної регуляції. Прив'язаність і автономія. Передача моделей прив'язаності	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів. Психологічне есе «Фази сепарації-індивідуації». Кейс: «Прив'язаність і автономія: конфлікт чи взаємодоповнення?» Завдання: студенти працюють у двох групах. Група А формулює аргументи на користь тези: «Для розвитку самостійності дитині необхідно поступово віддалятися від дорослого». Група Б працює з тезою: «Відчуття безпеки та надійний зв'язок із дорослим сприяють розвитку самостійності». Після цього групи об'єднують позиції та створюють спільну схему: прив'язаність → безпека → дослідження → автономія.	4

	між поколіннями. Значення теорії прив'язаності для психолога.		
Змістовий модуль 2. Структура особистості			
Тема 12. Структура особистості	Основні рівні (Отто Кернберг) особистісної організації: невротичний рівень; межовий (borderline) рівень особистісної організації; психотичний рівень особистісної організації. Критерії розмежування: інтегрованість ідентичності; характер і зрілість психологічних захистів; здатність перевіряти реальність; якість внутрішніх і міжособистісних об'єктних відносин; рівень інтеграції позитивних і негативних уявлень про себе та інших; особливості регуляції агресії та афектів; рівень морального функціонування. Захисні механізми на кожному рівні особистісної організації. Рівень особистісної організації та поведінка.	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів, підготовка презентцій на вибір: «Структура особистості невротичного рівня», «Межовий рівень особистісної організації», «Характеристики структури особистості психотичного рівня». Кейси / творчі завдання: 1) «Три способи побачити одну ситуацію». Завдання: студенти отримують одну нейтральну ситуацію, наприклад: «Друг не відповів на повідомлення протягом дня». Необхідно описати можливу інтерпретацію цієї ситуації з позицій: невротичного рівня; межового рівня; психотичного рівня. Після цього студенти визначають, як у кожному випадку можуть відрізнитися ідентичність, захисні механізми та перевірка реальності; 2) «Збери структуру особистості». Завдання: студентам пропонується набір карток із характеристиками: інтегрована ідентичність; дифузія ідентичності; розщеплення; проєкція; збережена перевірка реальності; порушення перевірки реальності; стабільний образ себе; поляризоване сприйняття інших; зрілі психологічні захисти; примітивні психологічні захисти. Необхідно розподілити характеристики за трьома рівнями та пояснити кожне рішення.	4
Тема 13. Типи організації характерів	Антисоціальна (соціопатична) особистість. Нарцистична особистість. Істеричні особистості. Депресивні особистості. Маніакальні особистості. Шизоїдна особистість. Параноїдна	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка тестів. Скласти таблицю, що відображає рівні (психотичний, субпсихотичний, пограничний (межовий), нарцистичний, невротичний	8

	особистість. Обсесивно-компульсивні особистості.	(едіпальний) та типи (антисоціальні, нарцистичні, шизоїдні, параноїдні, депресивні та маніакальні, мазохістичні, обсесивні та компульсивні, істеричні та дисоціативні) організації особистості.	
--	--	---	--

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Основна

1. Варій М.Й. Психологія особистості : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 592 с. URL: <https://lnk.ua/B2WZBV9jB>
2. Католик Г., Калька Н. Психологія особистості (в схемах, презентаціях і таблицях): навчальний посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2022. 158 с. <https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/bitstream/123456789/5991/1/2022-POSIBNYK-psychology.pdf>
3. Левчук Л.Т. Психоаналіз: історія, теорія, мистецька практика : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2002. 255 с.
4. Попіль М. Сучасні теорії глибинної психології : тексти лекцій [для студентів напряму підготовки «Практична психологія» ОР «Бакалавр»]. Дрогобич : Видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2014. 150 с. https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/bitstream/123456789/6659/1/2014-Glyb_K_Leks.pdf
5. Прищак М., Гречановська О. Психологія особистості: електронний навчальний посібник комбінованого (локального та мережного використання). [Електронний ресурс]. Вінниця : ВНТУ, 2024. 219 с. https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/bitstream/123456789/5993/1/2024-Pryshchak_2024_219.pdf
6. Психологія особистості: навчальний посібник / М. М. Заброцький, О. М. Савченко, І. М. Тичина; за заг. ред. М. М. Заброцького. 2-е вид. Житомир : Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2006. 206 с.
7. Психологія особистості : навч. посіб. / уклад. І. О. Петухова, Р. А. Калениченко, О. Г. Льовкіна [та ін.] ; за заг. ред. Є. М. Суліми. Ірпінь : Ун-т держ. фіскал. служби України, 2021. 338 с. (Серія «На допомогу студенту УДФСУ» ; т. 80). URL: <https://ir.dpu.edu.ua/entities/publication/7e4cd7b5-a13f-410b-9de2-7d253c3c952b>
8. Теорії особистості : навчально-методичний посібник / Укладачі Руслан Теодорович Сімко, Алла Володимирівна Сімко. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2021. 162 с. <https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/handle/123456789/6360>

Додаткова

1. Багрій Я. Психоаналіз: навч. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал». 2017. 138 с.
2. Михальчук Ю.О. Сучасні моделі особистості: BIG FIVE ТА HEXACO у психологічних дослідженнях. *Наукові перспективи: журнал*. № 5(71). 2026. С. 3044-3054. <https://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/45378>
3. Михальчук Ю.О. Динаміка групових процесів у розрізі психоаналітичних концептів теорії Семюеля Славсона. «Дослідження інновацій та перспективи розвитку науки і техніки у ХХІ столітті» : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Рівне, 25-26 листопада 2021 року). Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука. Рівне : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Ч.4. 252 с. С. 144-148.

4. Михальчук Ю.О. Парадигми інтерсуб'єктивного підходу у соціально-психологічній допомозі при травмі. *ГАБІТУС : Науковий журнал*. Випуск 40. Одеса : Видавничий дім «Гельветика». 2022. 202 с. С. 121-125. http://habitus.od.ua/journals/2022/40-2022/40_2022.pdf
5. Михальчук Ю.О. Психологія конфліктності між структурами «Я-концепції»: теоретико-практичний аспект вивчення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: психологічні науки*. Випуск 4. Херсон : Херсонський державний університет. 2019. 282 с. С. 117-123.
6. Михальчук Ю.О. Ресурси особистості: практичний аспект вивчення. *Вісник Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука. Серія: Педагогіка та психологія*. № 1. 2024. Видавничий дім «Гельветика». 72 с., С. 34-39. <https://journals.megu.rovno.ua/index.php/ped-psyh/issue/view/1/1>
7. Нелін Є. Гуманістичний психоаналіз Еріха Фромма та його значення для сучасної педагогічної науки. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. №1 (103). 2022. С. 131-139.
8. Трач Р. Психоаналіз Зигмунда Фрейда як основа людинознавства. *Психологія і суспільство*. №1 (83). 2021. С. 150-159. <https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/bitstream/123456789/6846/1/2021-%d0%a2%d1%80%d0%b0%d1%87.PDF>
9. Anwar S., Mahmood K., Saleem M. Application of behaviorist theory in classroom instructional reforms. *Qlantic Journal of Social Sciences and Humanities*. 2024. Vol. 5(1). P. 262-274. <https://doi.org/10.55737/qjssh.319972469>.
10. Burtch E. N., Macera E., Shauffer C., Gupta A., Dozier M. Enhancing visitation in the child welfare system for children separated from their birth parents: Pilot results of fostering relationships. *Attachment & Human Development*. 2025. Vol. X. P. 761–774. <https://doi.org/10.1080/14616734.2024.2429052>
11. Eltanamly H., May A., McEwen F., Karam E., Pluess M. Father-separation and well-being in forcibly displaced Syrian children. *Attachment & Human Development*. 2025. Vol. X. P. 715–735. <https://doi.org/10.1080/14616734.2024.2406610>
12. Maurer M. M., Maurer J., Hoff E., Daukantaitė D. What is the process of personal growth? Introducing the personal growth process model. *New Ideas in Psychology*. 2023. Vol. 70. P. 101024. <https://doi.org/10.1016/j.newideapsych.2023.101024>
13. Ward M. K., Meade A. W. Dealing with careless responding in survey data: Prevention, identification, and recommended best practices. *Annual Review of Psychology*. 2023. Vol. 74. Issue (1). P. 577–596. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-040422-045007>

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: www.nbuv.gov.ua
2. Про затвердження Порядку застосування методів психологічного і психотерапевтичного впливу: Наказ МОЗ України від 15.04.2008 № 199. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0577-08>
3. Google Академія: <http://scholar.google.com.ua>

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна політика

Здобувач освіти має відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття. Виконати індивідуальне завдання.

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Політика щодо академічної доброчесності	Під час виконання завдань вимагається дотримання правил академічної доброчесності. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн-тестування. При виконанні усіх видів завдань у випадку використанні штучного інтелекту здобувач має дотримуватися Політики відповідального, етичного та безпечного використання технологій штучного інтелекту (ШІ) у Приватному вищому навчальному закладі «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», розробленої для всіх учасників освітнього, наукового та адміністративного процесу.

ОЦІНЮВАННЯ

Нарахування балів	
Види оцінювання	Бали
Змістовий модуль 1	48
Змістовий модуль 2	12
Підсумковий контроль (теми 1-13) – іспит	40

Розподіл балів для оцінювання успішності студентів		
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	Задовільно
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни